քան տարածուելուն պատճառը ճիշտ այն յատկութիւնն է զոր ունին Օղնեն ուրիշ ազգի լեզուն չտրվելու՝ իրենց ազգային լեզուն առալ և ուիլի։

Ծգդուեանիս նախորդ մասին մէջ բացատրեցինք թէ ինչպէս Օղնեն իրենց գրին ու գրականութեան շնորհիւ լուսավորագասան ու լեզուունին ալ պարտադրած են իրենց տիրապետութեան տակ մնացած Հայաստանի մասին վրայ, ինչպէս նաեւ ուրիշ զանազան ազգաց ալ, զոր իրենց մէջ հալեցուցեր են։ Հին պատմութիւնը Ուռնաց երեւելիներուն մէջ գնաւ չի յիշատակեր մէկը որ օտար լեզու մը ուսած ըլլայ բաց ի թէմիստոկլէսէն, որ ասկեր գիտէ եղեր։

Բիւզանդեան կայսրութեան կործանման տուն, Ուռնաց ուսումնական դասը Եւրոպա պատսանեցաւ. ու հոն ինչպէս Ուռնարէն լեզուն տարածելու, ինչ որ բաւական յանդուգն ձեռնարկ մըն էր։ Ասիոդեցաւ սակայն։ Լատիներէնին հետ Ուռնարէն լեզուն ալ անհրաժեշտ պէտք մը նկատուեցաւ. դպրոցներուն համար, որպէս զի աշակերտք անով աւելի լաւ հմտանան իրենց մայրենի լեզուին ու գրական ճաշակին մաքրելի անոնց դասական հեղինակաւոր թիւնեներուն ընթերցմամբ։ Այս վիճակն այնքան հաստատուն արմատ ձգած է այդ երկիրներուն մէջ որ Ուռնարէն լեզուն ուսուցման լուսը բոլորովին թեթեւցուելու համար մինչև այսօր եղած ջանքերն ապարդիւն մնացած են։

Մենք ալ ուրեմն սիրենք մեր լեզուն ու սովրեցնենք մեր աւանկներուն գոնէ անձնապատուութեան (amour-propre) խնդիր համարելով։ Ազգերն ալ անհատներուն պէս են. ինչպէս որ իր պատուոյն նախանձախնդրութիւն չունեցող անհատն անարգ ու վատգի դնկատուուի և ո՛վ և չարգանքի անարժան կ'նդունի՝ այնպէս են և ազգերը։ Մտածեցէք անգամ մը թէ ինչ ազեղ երեւոյթ է յաչս օտարին, երբ մէկ քանի Հայեր տեղ մը հաւաքուած իրենց մայրենի լեզուէն տարբեր լեզուով մը կ'տեսակցին իրարու հետ։ դան մը որ երբեք չի պատահիր ուրիշ ազգերու մէջ։

Այս կէտերը դեռ ընդունելու անընդունելի ժողովուրդի մը վիճակն իրոք յուսահատական կ'ըլլայ։ Ինչէ՞ դիրքորոշուելու։

Մենք մեր լեզուն ուրիշ ազգերու, սովրեցնելու վիճակին մէջ չենք, այս յանգամանքը չատ հեռու է մենէ, քանի որ նաեւ մենք պէտք ունինք սովրելու, բայց գոնէ արժանապատուութեան զգացումով մը ծիծաղելի ըլլալու երկիւղով մեր լեզուն մեր մէջը տարածելու ջանք չենանենք։ Սովրենք ու սովրեցնենք մեր մայրենի լեզուն այնքան խնամով, որքան կարելի է, չլքանելով նաեւ գրաբարը, այն Հոյս ու Հարուստ աղբիւրն որ Մ. Սահակայ, Մ. Մեսրոպի և Թարգմանչաց ազգանվին լեզուներէն կ'բղխի։

Մաղթենք ուրեմն որ այս Մեծ Օրելեանին, մեծաչուռ հանդէսներն այսպիսի զգացումներով տարբեր մեր սրտերն ու մտքերը, և բարեբաստիկ թուական մը բանալով դժբախտ Հայութեան առջև, առաջնորդեն անոր դողդոջ քայլերը դէպի ճշմարիտ ազգասիրութիւն և իր կատարեալ գիտակցութիւն իսկական կարեւոր ազգիս Հայոց, Ամէն։

Դ. ՉԵՐԱԶ

Վ. Ս Ր Ջ

ՄԵԾ ՅՈՐԵԼԵԱՆՆ Ի ՃԻՊՈՒԹԻՒ

ՃԻՊՈՒԹԻ, 28 Հոկտ.

Հոկտ. 26ին Որբերեան Նորաշէն վանատանն սրահին մէջ տեղի ունեցաւ մեծ յոբելեանին հանդէսը։ Ճիպոտ Թիի կառավարիչ Մ. Պոնոնոր պաշտօնական հանդիսաւորապէս կ'նախագահէր հանդէսին, զոր Տիգրան Դուչեան բացաւ Բ-ոք գրդեռ երգն որատալով իր բամբ ձայնով և Տիկին Գուվիի դաշնակի ընկերացուութեամբ։ Վերջը, Որբերեան երկար ճառով մը ոգեկոչեց անցեալին յիշատակները, լացաւ ու լացուց արտասուելով ֆրանսերէն Մէնենելուն երկրորդ հատորին Մեդ տեղը խորագրով ոտանաւորը։ Կրկնուած ծափերով ֆրանսական զարդերգ պատուեց զգաւոր Հայաստանը։ Տիգրան Գէլեան արտասանեց Օր. Էլբոմնէ Հովեանի հիանալի Les vierges de Missis։ Պ. Հայկ Բաթաքաեանն չատ գեղեցիկ խօսքերով շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն և արտասանեց Տիգրան Երկանթի Le poète mourant։ Հանդէսը փակեց ֆրանսական Սօսիալիսմի հատակերգի և հայրենիքով կառավարիչ Մ. Պոնոնոր, որուն գեղեցիկ ճառին ամփոփումն է։

Մ. Պոնոնոր իր ճառին սկիզբն ըսաւ թէ այն ժողովուրդն որ կ'մոռնայ իր անցեալն և անենտացած սերունդներուն մատուցած ծառայութիւնները, կ'դատապարտուի արագ անկում, Հետեւաբար Մ. Պոնոնոր շնորհակալութեց հանդէսին կազմակերպիչներն որ ուզեցին շնորհապարտութեան հարկ մը մատուցանել։ ու իբր Թրանսպայի ներկայացուցիչ, շնորհակալութիւն յայտնեց հանդէսին կազմակերպիչներուն՝ ձիպոտ թի ընակող բոլոր Թրանսպացիներուն հրատէր ուղղած ըլլալուն համար, Յետոյ ճառախօսը վերլուծեց Հայ գաղութի նախագահ Տիար Որբերեանի արտասանեած ճառը, եւ անկէ քաղեց հետեւեալ գաղը. Մենք պարտաւոր ենք անոնց որ մեզմէ դադաց կեանքի պարագայ տասեր ցանելու։ Միայն միացեալ է մեր տրամադրած բոլոր միջոցներով ջանալ լաւագոյն ընծայել ապագան անոնց որ պետի բանեն մեր տեղը։ Այս առթիւ յիշեց հռոմէական պատմութիւնը, ու ասելիա իրեն ուրիշ մը եղաւ ոգեշնչեու անցեալին հերոսներու, «Թարգեերին ջնեցցուած կամ անպատուուած, անարգուած կամ հայածուած, անոնց է որ. գոյնց Մ. Պոնոնոր, մասամբ կ'ապրիմք մատուցեալին վարձքերեր, ինչպէս այսօրուանը։ Անոնց տաժանագին աշխատանքներն է որ կ'օգտուինք, անոնք փորեցին տաժանագին ակօսը, անոնք ցանեցին ցաւով, մենք կ'հնձեմք խաղաղութիւն։ Մ. Պոնոնոր իր վերջը պարզեց թէ Թրանսպա ունեցաւ պարիսն ուզելու որ իւրաքանչիւր ժողովուրդ օգուտ ըաղէ մարդկային սերմին պատկանող այս հունձքէն, Նոյնպան ազատարէն, որքան ինքը, Թրանսպան։ Դուր, ուրեմն, պարոնե՛ր, 'ըսաւ Մ. Պոնոնոր, զոր կեանքի պատահարները հեռացուցած են մեր հայրենակիցներէն ու մեր կրօնակիցներէն, ըսէք անոնց մեր կողմէ, ըսէք մերիններէն անոնց որ հնացած են Հնոյն Հայաստանի հոգին վրայ, եւ որոնց ստացողները ու վերդողները, ասա՛ց, շատ անգամ արդարացի են, ըսէ՛ք անոնց որ Թրանսպա լոկ հայրենիքը չէ Վոլքէդի եւ Վիքթոռ Իւկոյի, այլ նաեւ երկիրն ամենասքանչ խանդաղատութիւնները, երկիրը, որուն վրէժխնդիր անուն կ'կոչէին երբեմն ոգեւոր ազգութիւնները, աղաղակելով. «Խստաւ ազատ է, եւ Թրանսպա շատ հեռուն»։ Ըսէք անոնց մանաւանդ, ու ասելիա իմ վերջին բառս է, ըսէ՛ք անոնց թէ Թրանսպայի հոգին այնքան բարձր է որ հանդանակ քաղաքական պատահարներու, շահակրկիտ ցանկութիւններու եւ օգտակարախնդիր հաշիւներու, երբեք չի հրաժարիր իր աւանդական առաքելութենէն, նուիրական առաքելութենէն որ է Մարդ՝ու Պաշտպանել, տարածելով հեռուները՝ ձշմարտութիւնն ու Բարութիւնը։

Ուրիշ տեղեր չեմ գիտեր ի՛նչ բերին։ Այսպեղ մեր հանդէսն ստացաւ ցնծագեմ մը պէս եղաւ։ Մ. Կաթողիկոսին ալ հեռաձեալ հեռագրեցինք։

«Ձիպոտ-Թիի հայ գաղութը վերջերն է մասնակցի ձեր յոբելեանին, ե՛ Մ. Սահակ Պարթեւ ազգասէր յաջողութիւն հայրապետ ազգին Հայոց»։

Ան-ոդ

ԿՐԱՊԱԿԱՆ ՆԱԽԱՄԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՄԱՌԱՅ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄԱՆ

Դ. ԳԼՈՒԽ

ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ՄԱՍԻՆԸ

Ո---ց-լ-ն Վ-ր-ի-ր, ա-ա-ա-ռ, գ-լ գ-ն-ա-ն-ի-ն Վ-ր-ի-ր-ն-ի-ն և գ-ա-ի։

Օգ. 41.— Հանը. Նախնական վարժարաններու ուսուցիչները, նամանդիկ կրթական տնօրէնին առաջարկով, կուսակալին կողմէ կ'անուանուին, պաշտօնական կ'ըլլան և կամ կ'տեղափոխուին։

Օգ. 42.— Նախնական բոլոր վարժարաններու ուսուցիչներն երկու դասակարգի բաժնուած են. —Օգնական-ուսուցիչ և ուսուցիչ։ Օգնական-ուսուցիչ ըլլալու համար պէտք է ուսուցչական առաջնակարգ վկայագիր մը ունենալ, իսկ ուսուցչութեան համար ալ վարժապետանոցի նախնական ճիւղին վկայագիր ըլլալու է։